

Organisationer som samarbetspartner till landskap

Modeller för uppbyggande av ett organisationsvänligt landskap

FÖRORD

Ett autonomt och livskraftigt civilt samhälle är en av förutsättningarna för demokrati. Landskaps- och vårdreformen berör hela det civila samhället, men har en särskilt stor inverkan på verksamheten i social- och hälsovårdsorganisationer.

På vilket sätt kan livskraften i det civila samhället och organisationernas möjligheter att delta säkerställas vid de nya strukturerna? Vilka modeller och verktyg finns det för att bygga upp ett partnerskap och samarbete mellan organisationer och landskap eller kommuner? I denna guide behandlas dessa frågor. Guiden är avsedd som stöd för tjänsteinnehavare som svarar för landskapsberedningen, delaktighets- och demokratiberedare i landskapen och kommunerna, förtroendepersoner och påverkare på landskapsnivå i organisationsfältet.

Den goda praxis för och exempel på samarbete som presenteras i guiden har samlats in av civilsamhällesorganisationer i olika delar av Finland. Syftet har varit att granska verksamheten i civilsamhällesorganisationer på flera olika områden. Eftersom landskaps- och vårdreformen får de största effekterna på social- och hälsovårdsorganisationerna, behandlar denna guide social- och hälsovårdssektorns modeller och exempel på ett något mer omfattande plan än de övriga frågorna. Guiden erbjuder möjliga verksamhetsmetoder, som dock inte är förpliktande för landskapen.

Organisationernas verksamhet är mycket mångformig. Vid sidan av en allmännyttig, organisationsbaserad verksamhet har organisationerna många verksamheter med gränssnitt till en serviceproduktion på marknadsvillkor. Denna guide granskar partnerskapen och samarbetet mellan landskapen, kommunerna och det civila samhället särskilt vad gäller organisationsbaserad verksamhet och delaktighet. Guiden fördjupar sig inte i frågor gällande organisationernas serviceproduktion och föreslår inga ändringar i

den nuvarande lagstiftningen och regeringens propositioner. Guiden drar inte heller upp några politiska riktlinjer.

Samtidigt med denna guide har det färdigställts en utredning om organisationernas och den tredje sektorns verksamhetsbetingelser i den nya social- och hälsovårdsmodellen. Utredningen har beställts av social- och hälsovårdsministeriet hos Tuija Brax, generalsekreterare för Finlands Hjärtförbund. Utredningen fokuserar på att granska verksamheten i sådana allmännyttiga organisationer som syftar till att främja hälsa och social välfärd. Utredningen blev klar sommaren 2018. Denna guide innefattar några viktiga observationer som har lyfts fram i slutrapporten om utredningen och som rör särskilt de organisationsbaserade verksamheterna.

I skrivandet av guiden deltog Finlands Kommunförbunds projekt *Invånarfokus i landskaps- och vårdreformen*, delegationen för medborgarsamhällspolitik, SOSTE Finlands social och hälsa rf och Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Guiden bereddes i en öppen process våren 2018, och flera olika intressenter har ombetts ge kommentarer till guiden.

Föreliggande guide bygger på de av regeringens propositioner och riktlinjer som är kända. Den är avsedd att användas som verktyg vid beredningen av landskapsreformen och den uppdateras enligt behov efter att regeringens propositioner gällande landskaps- och vårdreformen har behandlats i riksdagen. Guiden har färdigställts av Finlands Kommunförbund och delegationen för medborgarsamhällspolitik.

Helsingfors den 12 september 2018

Jari Koskinen, verkställande direktör,
Finlands Kommunförbund

Kristiina Kumpula, ordförande,
delegationen för medborgarsamhällspolitik

Innehåll

FÖRORD	3
1 Medborgarverksamhet som samarbetspartner	5
De många olika formerna av medborgarverksamhet	5
Ett landskap med delaktighet och förtroende	7
Det civila samhällets verksamhetsbetingelser	8
2 Samarbete med organisationer och det civila samhället i den nya lagstiftningen	10
Landskapslagen, lagen om ordnande av social- och hälsovård och integrationslagen skapar förutsättningar för samarbete	10
Verksamhetsbetingelser för organisationer i det nya social- och hälsovårdssystemet	13
Verksamhetsmodeller och exempel för att stärka delaktigheten	15
DELAKTIGHETSPROGRAMMET "YHTEINEN ETELÄ-POHJANMAA"	
("DET GEMENSAMMA SÖDRA ÖSTERBOTTEN")	15
FÄRDPLAN FÖR SAMARBETET MED ORGANISATIONER I EGENTLIGA FINLAND	15
DELAKTIGHETSSPEL	15
3 Kontaktytor mellan landskap, kommuner och organisationer	16
Organisationer med i främjandet av hälsa och välfärd	16
Verksamhetsmodeller och exempel för arbetet i kontaktytor	21
PARTNERSKAPSBORD	21
LOKAL DELEGATION FÖR ORGANISATIONSÄRENDE (PAIKALLIS-JANE)	21
NÄTVERK AV VÄLFÄRDSSAMORDNARE	21
ORGANISATIONERNAS ERFARENHETSKUNSKAP TILL VÄLFÄRDSBERÄTTELSE	21
OLKA – STÖD FÖR PATIENTER	22
SERVICE FÖR UNGA	22
FRÄMJANDE AV KULTURELL VÄLFÄRD	23
4 Partnerskapsmodeller för landskapen	25
ORGANISATIONSDELEGATION	25
Hälsningar från aktörer	27
ORGANISATIONSHUS OCH MULTISERVICECENTRALER	28
WEBBPORTALER FÖR MEDBORGARVERKSAMHET	30
LANDSKAPETS ORGANISATIONSSTRATEGI	30
5 Tips till beredarna	32
KOMIHÅGLISTA SOM STÖD VID BEREDNINGEN	32
ETT ORGANISATIONSVÄNLIGT LANDSKAP – TEST	34
Källor	35

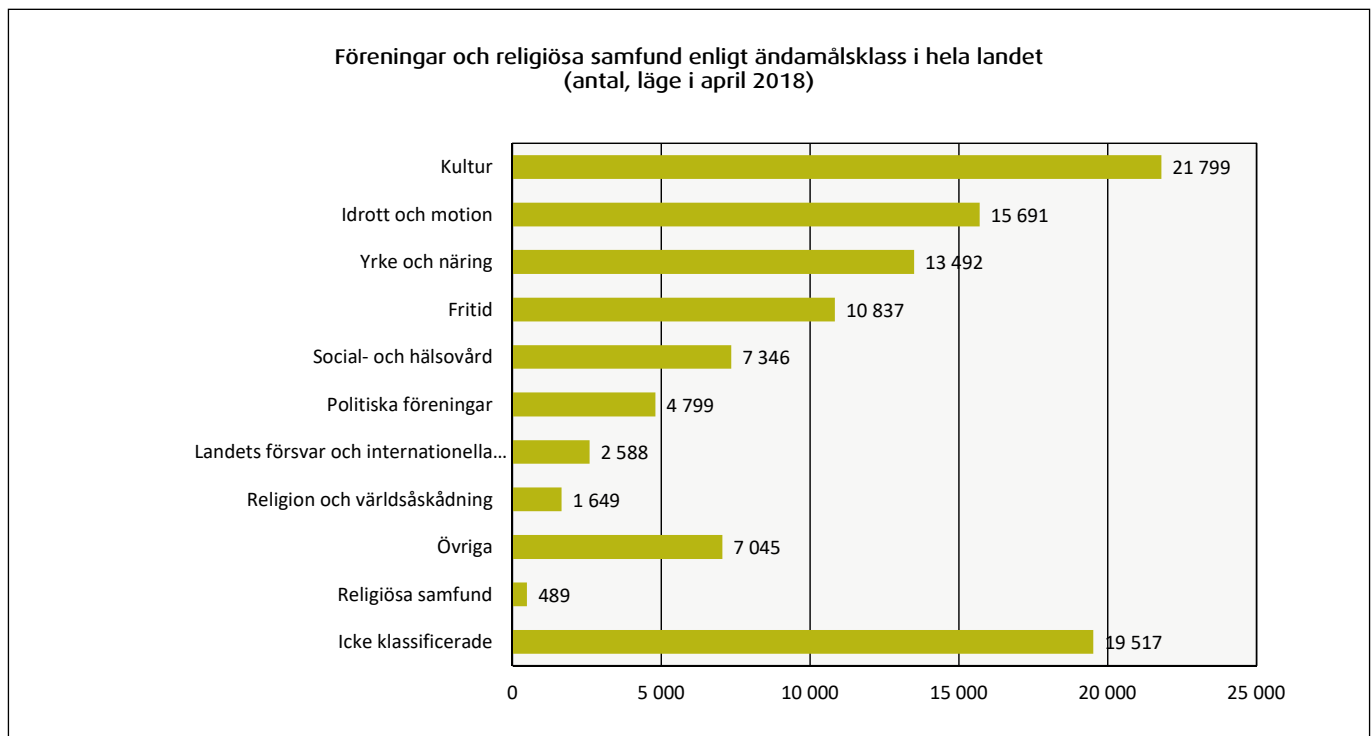
1 Medborgarverksamhet som samarbetspartner

De många olika formerna av medborgarverksamhet

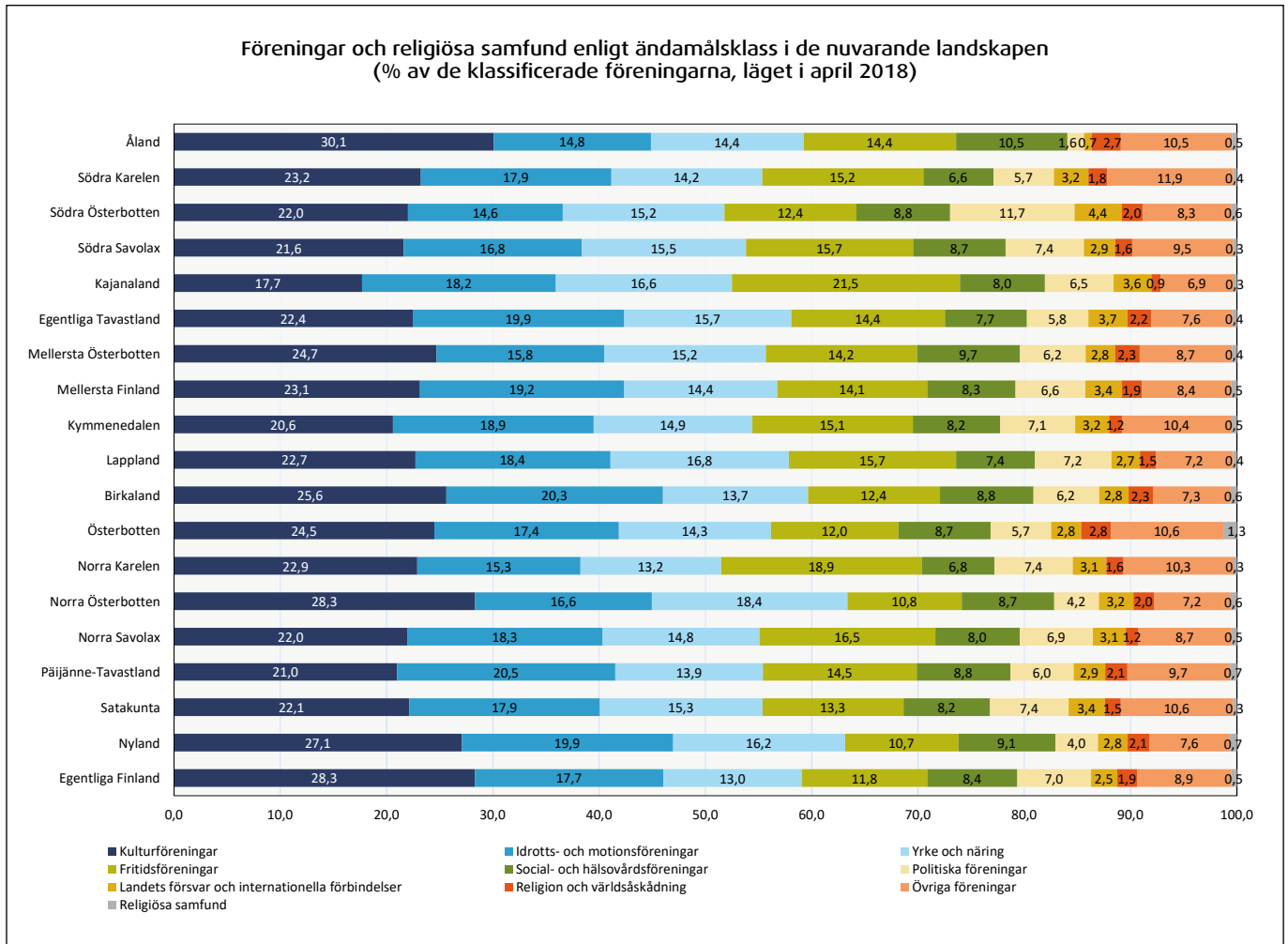
Finland är ett land av föreningar. I föreningsregistret finns cirka 105 000 föreningar. Ungefär 6 500 av föreningarna är tvåspråkiga eller svenskspråkiga. Dessutom har föreningar verksamhet på samiska och teckenspråk och en allt mer omfattande mångkulturell verksamhet. Varje år registreras cirka 2 000 nya föreningar. Ungefär 60 procent av aktörerna är kultur-, idrotts- och motionsföreningar samt föreningar med anknytning till olika yrken och näringar. Social- och hälsovårdsorganisationerna står för knappt över 8 procent (föreningsregistret 2016).

Med civilt samhälle avses den tredje och den fjärde sektorn vid sidan av den offentliga sektorn och den privata sektorn. Den tredje sektorn omfattar föreningar, organisationer, partier, religiösa samfund, fackföreningar, nyandelslag och stiftelser. Till den fjärde sektorn hör medborgare, medborgarnas inofficiella sammanslutningar och sociala nätverk samt privathushåll.

Verksamheten inom den tredje sektorn kan karaktäriseras av allmännyttan, autonomi, icke-vinstdrivande verksamhet, samhörighet, solidaritet och etisk verksamhet, frivillighet, kamratskap och medborgarnas aktivitet. Målen och verksamhetssätten för civilsamhällesorga-

Källa: Patent- och registerstyrelsen 2018

Källa: Patent- och registerstyrelsen 2018

nisationernas verksamhet skapas av aktörerna själva.

Det civila samhället förändras kontinuerligt. Friformig medborgarverksamhet har börjat bedrivas vid sidan av den traditionella föreningsverksamheten. Gemenskap som bildas och organiserar sig i sociala medier erbjuder till exempel möjligheter till ett allt mer öppet, snabbare och

mer flexibelt medborgardeltagande. Det är svårt att föra statistik över fri medborgarverksamhet eftersom människor inte uppfattar allt talkoarbete de utför som medborgarverksamhet. Enligt beräkningar utförs ungefär 2/3 av frivilligarbetet via föreningar eller stiftelser och 1/3 inofficiellt till exempel som talkoarbete eller grannhjälp.

Organisationernas mångformiga verksamhet ska beaktas vid landskaps- och vårdreformen. Änd-

ringar i omvärlden påverkar lokala, regionala och riksomfattande organisationer på olika sätt.

Frågor som kan användas som stöd vid beredningen:

- **Känner du till organisationerna och andra medborgaraktivister i ditt landskap?**
- **Känner du till vilka tjänster och stöd organisationerna erbjuder?**
- **Hur är olika organisationer och medborgaraktivister på lika villkor med i det strategiska arbetet i ditt landskap?**

Ett landskap med delaktighet och förtroende

Ett välfungerande och aktivt civilt samhälle är en av de grundläggande förutsättningarna för demokrati. Medborgarverksamhet skapar social delaktighet som främjar människors välfärd och hälsa och stärker den lokala identiteten på många olika sätt. Dessutom förebygger medborgarverksamhet upplevelser av ojämlikhet och skapar förtroende. Detta har positiva konsekvenser för individen, samhället och samhällsekonomin.

Organisationer når ett flertal invånare i landskap och kommuner. Över 1/4 av den vuxna befolkningen deltar aktivt i organisationsverksamheten. Lokala föreningar, där en stor del av föreningsverksamheten sker, ordnar fritids- och rekreationsaktiviteter som främjar välfärd, bland annat kultur- och motionsgrupper, resor, evenemang och klubbar, och tillhandahåller rådgivning och kamrattstöd i olika livssituationer för att förebygga sociala problem och sjukdomar. Ofta kan lokala och regionala organisationer också vara betydande samhälleliga påverkare och sysselsättare.

Genom partnerskap med organisationer kan landskapet utnyttja föreningarnas yrkesmässiga

expertis och erfarenhetsexpertis vid strategisk planering, utveckling av servicen och landskapets beslutsfattande. Det är viktigt att information om organisationer och deras verksamhet ska bli en del av landskapens och kommunernas informationsunderlag till exempel vid utarbetande av välfärdsberättelser. Informationsdelaktighet är en dimension av invånardelaktighet, och organisationer har mycket att ge när det gäller att främja den dimensionen.

Delaktighet och förtroende kan också byggas upp genom kommunikation. I kommunikationen gäller det att använda ett tydligt och begripligt språk och att behålla ett förtroligt och vördnadsfullt sätt att tala mellan olika aktörer.

Landskapen och kommunerna ska noggrant utvärdera vilka konsekvenser landskaps- och vårdreformen har för organisationernas allmännyttiga primärarbete och service. Reformen får inte försvaga civilsamhällesorganisationernas och civilsamhällesnätverkens verksamhetsbetingelser.

Frågor som kan användas som stöd vid beredningen:

- **Känner du till organisationernas och kommunernas/landskapets befintliga samarbetsstrukturer, dvs. arbetsgrupper, forum och delegationer?**
- **På vilket sätt ska ditt landskap säkerställa att partnerskapen fortsätter inom de nya strukturerna?**
- **Har ni utnyttjat olika organisationers kompetens i forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten i landskapen?**

Partnerskapsroller för organisationer och myndigheter – integration som exempel

Organisationer	Myndigheter
Verksamhet enligt egna mål	
Ger stöd för självständig anpassning i Finland (integration), främjar interaktion mellan invånare	Sköter sitt integrationsuppdrag (anpassning i Finland osv.), förbättrar etniska relationer och klimatet
Kompletterande partnerskap och samarbete	
Hjälper i samarbete myndigheterna i deras integrationsuppdrag, får stöd av myndigheterna	Sörjer för helheten (på lokal nivå: kommunen), följer upp helheten, samarbetar med organisationer, biträder organisationer
Serviceproduktion	
Säljer integrationsfrämjande tjänster till myndigheter, t.ex. utbildning, skyddshemsverksamhet, arbetsträning eller daghemsverksamhet (kommunen, arbets- och näringsbyrå, närings-, trafik- och miljöcentralen)	Köper integrationsfrämjande tjänster av organisationer, utvecklar och planerar servicehelheter
Organisationernas kritiska röst, sakkunnigroll	
Sakkunnigroll i förhållande till myndigheterna, medlemmarnas åsikter om myndighetstjänsterna, förmedlar "tysta signaler" från fältet, identifierar grupper som är i en utsatt position	Samråder med organisationer t.ex. vid planering av tjänster, inbjuder som sakkunnig till utvecklingsgrupper (en viss tjänst, lokal nivå)
Organisationernas intressebevakningsroll	
Genomför sitt historiska intressebevakningsuppdrag även i frågor kring integration	Ger organisationer en samhällelig ställning även i frågor kring integration (t.ex. i riksomfattande sakkunniggrupper)

Källa: Lautiola (2013), s. 25, sammanfattning av tabellen.

Partnerskap bygger på jämlikhet mellan olika sektorer och aktörer. Partnerskap sluts inte i ett ögonblick utan det byggs i en process.

Karakteristika för partnerskap

- Målen är gemensamma.
- Samarbetet är begründat.
- Partnerskapet bygger på förtroende.
- Arbetet är konkret.
- Verksamheten är ömsesidig.
- Parterna förstår att de behöver varandra.
- Verksamheten bygger på respekt för varandra.
- Det finns forum och strukturer för gemensamma möten.

Källa:

www.maaseutupoliikka.fi/kumppanuus

Det civila samhällets verksamhetsbetingelser

Den nuvarande finansieringen av organisationer utgörs av offentliga understöd och intäkter från organisationens verksamhet och medelsanskaffning. På lokal nivå är kommunala understöd en viktig inkomstkälla för organisationer. På riksnivå är Veikkaus intäkter den viktigaste inkomstkällan och med dem stöds social-, hälsovårds-, idrotts-, motions-, kultur-, konst- och ungdomsorganisationer. EU-finansiering utnyttjas i många utvecklingsverksamheter inom organisationssektorn (bl.a. Leader och ESF, partnerskapsfinansiering och i ungdomsfrågor Erasmus+). Dessutom finns det organisationer som fokuserar på serviceverksamhet och där intäkterna från servicen är en viktig inkomstkälla.

Den lagstiftning om landskaps- och vårdreformen som bereds för närvarande ger inget entydigt svar på huruvida finansieringen av social- och hälsovårdsorganisationer ankommer på de framtida kommunerna, de nya landskapen eller båda. Landskapen beslutar inom ramen för lagstiftningen om genomförande av de uppgifter som omfattas av landskapens ansvar för att ordna tjänster, och drar upp riktlinjer för verksamheterna genom lagstadgade strategier och servicelöften. I lagpropositionen har kommunerna en stor roll i att främja invånarnas välfärd och hälsa. Finansieringsfrågor behandlas närmare i utredaren Tuija Brax slutrapport (se sidan 13).

I de nya landskapen kan organisationer vara allmännyttiga aktörer, tjänsteproducenter eller båda, förutsatt att produktionen av tjänster har åtskilts från den allmännyttiga verksamheten i bokföringen på ett tydligt sätt. Organisationer är inte skyldiga att bolagisera sig. En aktör kan med andra ord ha både allmännyttig verksamhet och serviceverksamhet, men offentliga understöd kan endast beviljas för allmännyttig verksamhet.

Organisationsbaserat biståndsarbete handlar inte om lagstadgad eller saluförd service utan om verksamhet som verkställs parallellt med den offentliga och den privata servicen. Organisationsbaserad verksamhet är hjälp eller stöd från organisationen eller verksamhet där professionella och utbildade frivilliga arbetar sida vid sida. Verksamheten är avgiftsfri för deltagarna. Målet är att stärka deltagarnas funktionsförmåga och livshantering, förebygga problem och stödja deltagarna i att klara sig, enligt principen om låg tröskel och tidigt stöd. Organisationsbaserad verksamhet är allmännyttig verksamhet som i dag bedrivs med Veikkaus vinstmedel och kommunala understöd. Sådan verksamhet är till exempel kriscenter, skyddshus för unga och klubbhus.

Ett långsiktigt och högkvalitativt frivilligarbete förutsätter utbildning, handledning och yrkesmässigt stöd, vilket inte kan genomföras utan samordnande och tillräckliga resurser. Landskapen och kommunerna ska tillsammans se till att organisationsunderstöden fortsätter utan avbrott vid förändringar och att de har lokaler som kan användas för verksamheterna. Det är bra att ingå en skriftlig överenskommelse om samarbetsrutiner och finansieringsfrågor. I synnerhet små organisationer som endast har frivilliga resurser, och föreningar för invandrare, kan behöva särskilt stöd och kommunikation i frågor om reformen.

Frågor som kan användas som stöd vid beredningen:

- På vilket sätt ska ditt landskap säkerställa att organisationsunderstöden fortsätter och landskapets och kommunens lokaler används för organisationernas verksamhet i förändringskedet?
- På vilket sätt kommer ditt landskap och organisationerna i landskapet överens om samarbetsrutiner och finansieringsfrågor?
- Känner ditt landskap igen vilka utmaningar, behov och färdigheter organisationerna inom olika sektorer har när verksamhetsbetingelserna förändras?

2 Samarbete med organisationer och det civila samhället i den nya lagstiftningen

Landskapslagen, lagen om ordnande av social- och hälsovård och integrationslagen skapar förutsättningar för samarbete

Invånarna och de som använder tjänster har rätt att delta i och påverka landskapets verksamhet. Bestämmelser om dessa rättigheter finns i utkastet till landskapslag, lag om ordnande av social- och hälsovård och integrationslag. Invånarnas möjligheter att delta och påverka ska också beaktas i landskapets strategi. För att förtydliga samarbetet mellan landskap och kommuner har social- och hälsovårdsministeriet för riksdagen föreslagit att en bestämmelse om landskapens skyldighet att samarbeta med allmännyttiga samfund ska läggas till i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Med tanke på organisationernas deltagande är väsentliga bestämmelser i synnerhet 23 § och 35 § i landskapslagen och 8 § och 34 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Bestämmelser om information till invånarna i landskapet, de som använder landskapets tjänster, organisationer och andra sammanslutningar finns i 28 § i landskapslagen. I 8 § i landskapslagen åläggs landskapet att i förväg bedöma och beakta effekten av beslut på olika befolkningsgruppers välfärd och hälsa.

Organisationer kan delta i beredningen av ärenden och beslutsfattandet till exempel genom förhandsbedömning av effekterna av beslut. På så sätt är det möjligt att ta in breda perspektiv i beredningen i både kommunerna och de nya landskapen. Mer information om förfarandet för förhandsbedömning av effekterna finns i Kommunförbundets publikation Förhandsbedömning

av effekterna av kommunala beslut (http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=2572).

Bestämmelser om landskapets lagstadsade påverkansorgan (ungdomsfullmäktige, äldreåd, råd för personer med funktionsnedsättning och påverkansorgan för den språkliga minoriteten) finns i 26 § och 27 § i landskapslagen. Bestämmelser om regionala delegationer för etniska relationer finns i 61 § i integrationslagen. Enligt propositionen ska en delegation tillsättas av ett landskap eller flera landskap tillsammans. Mer information om inrättande av påverkansorgan och organens verksamhet finns på alueuudistus.fi på <http://alueuudistus.fi/tiekartta/tuki-osalistumiseen-ja-vaaleihin>.

Som en del av landskapsberedningen har de flesta landskap inrättat delaktighetsarbetsgrupper, och organisationer har aktivt deltagit i arbetsgruppernas arbete.

Frågor som kan användas som stöd vid beredningen:

- På vilket sätt avspeglas samarbetet med organisationer och partnerskapen i strategin för ditt landskap?
- Vilka samrådsmetoder och samarbetsstrukturer ska införas i ditt landskap?
- På vilket sätt deltar olika organisationer i arbetet med att involvera invånare och klienter i ditt landskap?
- På vilket sätt samarbetar ditt landskap med olika organisationer när landskapet bereder servicelöftena, avtalen om samarbete mellan landskap och förslagen till riksomfattande mål?

**LAG OM ORDNANDE AV SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRD
(RP 15/2017 OCH SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDS-
MINISTERIETS FÖRSLAG 8.3.2018)**

**8 § 2 MOM. FRÄMJA VÄLFÄRD OCH HÄLSA I LAND-
SKAPET (SHM:S FÖRESLAGNA TILLÄGG I KURSIV)**

Landskapet ska samarbeta med kommunerna i området och med sin expertis stödja kommunerna i arbetet för att främja välfärd och hälsa. Dessutom ska landskapet samarbeta med andra offentliga aktörer, privata företag och allmännyttiga samfund som är verksamma i landskapet.

**34 § INVÅNARNAS MÖJLIGHETER ATT DELTA OCH
PÅVERKA**

Bestämmelser om landskapets skyldighet att främja invånarnas möjligheter att delta och påverka finns i 23 § i landskapslagen.

Invånarnas synpunkter ska beaktas vid utarbetandet av landskapets servicelöfte, landskapens samarbetsavtal samt samarbetsområdets förslag till social- och hälsovårdsministeriet om hur tjänsterna i området och utvecklandet av dem samt samarbetet mellan landskapen borde beaktas i de riksomfattande målen enligt 26 §.

LANDSKAPSLAG (RP 15/2017)

23 § MÖJLIGHETER ATT DELTA OCH PÅVERKA

Landskapets invånare och de som använder landskapets tjänster har rätt att delta i och påverka landskapets verksamhet. Landskapsfullmäktige ska sörja för mångsidiga och effektiva möjligheter att delta.

Deltagande och inflytande kan främjas i synnerhet genom att

- 1) diskussionsmöten och invånarråd ordnas,
- 2) invånarnas åsikter reds ut innan beslut fattas,
- 3) företrädare för dem som använder tjänsterna väljs in i landskapets organ,
- 4) tjänsterna planeras och utvecklas tillsammans med dem som använder tjänsterna,
- 5) möjligheter att delta i planeringen av landskapets ekonomi ordnas,
- 6) invånare, organisationer och andra samslutningar stöds när de tar egna initiativ till att planera och bereda ärenden.

35 § LANDSKAPSSTRATEGI

Landskapet ska ha en strategi, i vilken landskapsfullmäktige beslutar om de långsiktiga målen för landskapets verksamhet och ekonomi. I landskapsstrategin ska hänsyn tas till

- 1) främjandet av invånarnas välfärd inom landskapets uppgiftsområde,
- 2) de strategiska riktlinjerna för ordnande och produktion av tjänster,
- 3) de mål för tjänsterna som sätts upp i lagar som gäller landskapets uppgifter,
- 4) utvecklingen av områdena, områdesanvändningen, livsmiljöns kvalitet och regionens näringar,
- 5) ägarpolitiken,
- 6) personalpolitiken,
- 7) invånarnas möjligheter att delta och påverka.

Landskapsstrategin ska grunda sig på en bedömning av läget i landskapet vid den tidpunkt då strategin utarbetas samt av framtida förändringar i omvärlden och deras inverkan på fullgörandet av landskapets uppgifter. I strategin ska det också anges hur genomförandet av strategin utvärderas och följs upp.

Rekommendationer och tips för beredarna

- Integrera beredningen av de strategiska målen för deltagandet och påverkan i beredningen av landskapsstrategin.
- Vid behov kan landskapsstrategin genomföras med hjälp av närmare delaktighetsprogram eller delaktighetsplaner.
- Informera invånarna i regionen, de som använder landskapets tjänster, organisationer och sammanslutningar om landskapets verksamhet och beredningen av inrättandet av landskapet.
- Se till att informationen, delaktighetskanalerna och lokalerna är tillgängliga. Använd ett tydligt språk vid kommunikationen och försök nå så många olika befolkningsgrupper som möjligt.

“När vi känner varandra kan vi skapa nytt.”

Delaktighet främjas

Organisationer förmedlar individers åsikter och erbjuder egen sakkännedom i landskapets planerings- och utvecklingsgrupper och olika skeden av beslutsprocessen. Jag är glad över att dialogen mellan landskapet och organisationerna i Satakunta fungerar väl bland annat via Satakunnan yhteisökeskus.

En stark och öppen kommunikation och en ömsesidig ökning av medvetenheten hör till de viktigaste stöttepelarna i samarbetet mellan landskapet och medborgaraktivisterna. När vi känner varandra kan vi skapa nytt. Jag är övertygad om att samarbetet mellan landskapet och organisationerna kan lösa bland annat utmaningar med organiseringen av frivilligarbete.

I en föränderlig omvärld bör organisationerna satsa på arbetet med att göra de egna verksamheterna synliga och attraktiva och på att utveckla den egna kompetensen och det ömsesidiga samarbetet. Det bidrar till att öka organisationsverksamhetens effekter och synlighet i landskapet.

Jag anser att samarbetet mellan ett landskap och organisationer är bäst när båda parterna ger utrymme för varandra och utnyttjar varandra på ett positivt sätt.

Terttu Nordman
förändringsledare för beredningen av landskapsreformen i Satakunta (social- och hälsovården)

Verksamhetsbetingelser för organisationer i det nya social- och hälsovårdssystemet

I februari 2018 utsåg social- och hälsovårdsministeriet Tuija Brax, generalsekreterare för Finlands Hjärtförbund, till utvärderare av verksamhetsbetingelserna för organisationer och andra aktörer inom den tredje sektorn i den nya social- och hälsovårdsmodellen. Halvtidsrapporten om utvärderingen publicerades i maj och slutrapporten blev klar i juli. I slutrapporten konstateras det att organisationer, till följd av reformen, i fortsättningen bör kunna identifiera om deras arbete för att främja välfärd och hälsa är serviceproduktion på marknadsvillkor eller organisationsbaserad verksamhet för att främja hälsa och välfärd. Landskapet ska identifiera denna fördelning och sin roll i att fastställa gränser och gränssnitt för marknaden för social- och hälsovårdstjänster. STEA och andra statsbidragsmyndigheter ska kunna göra egna utvärderingar av det ovan beskrivna läget och beskriva sina bedömningskriterier i offentligheten.

Utredaren Tuija Brax slutrapport kan läsas i statsrådets publikationsarkiv på: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3941-7>

I slutrapporten föreslås det också att

- landskapens rätt och möjlighet att bevilja organisationsunderstöd i allmänhet och i synnerhet för organisationsbaserade verksamheter som främjar välfärd och hälsa ska konstateras uttryckligen antingen i motiveringarna till social- och hälsovårdslagarna eller i riksdagens betänkande
- de understöd som organisationer får av kommuner och landskap ska statistikföras ingående som en del av den lagstadgade insamlingen av information om verksamhet för att främja välfärd och hälsa
- de reformer som gäller det riksomfattande statsunderstödsystemet för allmännyttiga civilsamhällesorganisationer ska verkställas omgående
- varje landskap, i samband med berättelsen om verksamhet för att främja välfärd och hälsa, ska göra en offentlig förteckning över de organisationsbaserade verksamheter för att främja välfärd och hälsa som har identifierats i landskapet
- landskapen och kommunerna ska utse ansvariga för både arbetet för att främja välfärd och hälsa och samarbetet med organisationer
- landskapen och kommunerna i regionen samt organisationerna ska bygga upp tydliga strukturer för samarbetet inom välfärd och hälsa och dessutom ingå avtal om kontaktytor som stöder organisationerna
- organisationer ska sammanställa och offentliggöra principer om ekonomiskt betydande partnerskapsarbete med tjänsteproducenter, och till statsbidragsmyndigheten rapportera om omfattningen av samarbetet, åtminstone när samarbetet är betydande
- samordningen av organisationernas inflytande och representation i varje landskap efter 2020 ska beredas i god tid med hänsyn till de kluster som finns på organisationsfältet.

Samarbete förutsätter en samarbetsstruktur

Organisationerna i Satakunta har deltagit i landskaps- och vårdreformen sedan det inledande skedet. Vi är med i olika spetsprojekt och i arbetsgrupper som bereder ordnandet av och innehållet i tjänsterna. Dessutom kommer samarbetet att resultera i en delaktighetshandling för landskapet.

Vi bereder också en samarbetsstruktur mellan organisationerna i landskapet. Strukturen kan användas i hela landskapet så att landskapet börjar samordna utvecklingshelter som omfattar frivilligarbete, digitala tjänster eller organisationsverksamhet. Vårt mål är att landskapsberedningen ska godkänna samarbetsstrukturen i oktober 2018.

Vi kommer att föreslå att samarbete ska organiseras mellan organisationer och det nya landskapet åtminstone i frågor kring finansieringsmekanism, informationsledning, erfarenhetsexpertis och delaktighetsfrämjande verksamhet i landskapet, och att arbetsfördelningen i serviceprocesserna ska förtydligas.

Milja Karjalainen
verksamhetsledare för Satakunnan yhteisökeskus
ordförande för arbetsgruppen Intressenter vid landskapsberedningen

Verksamhetsmodeller och exempel för att stärka delaktigheten

DELAKTIGHETSPROGRAMMET "YHTEINEN ETELÄ-POHJANMAA" ("DET GEMENSAMMA SÖDRA ÖSTERBOTTEN")

I Södra Österbotten godkändes delaktighetsprogrammet *Det gemensamma Södra Österbotten, invånarna med i reformen* för beredningsperioden i november 2017. Programmet gjordes upp i en sektorsövergripande arbetsgrupp med företrädare för olika organisationer, läroanstalter, tillväxttjänster, projekt och sjukvårdsdistrikt. Information, samråd och möten blev de viktigaste temana för invånardelaktighet.

"I arbetsgruppen diskuterade vi mycket begreppet delaktighet. Vi beslutade att använda en praktisk definition av delaktighet, med andra ord vad delaktighet innebär i invånarnas vardag. I processen är det viktigt att beakta att delaktighetsplanen inte ska lägga alltför stor fokus på social- och hälsovården. I det nya landskapet ska invånarnas delaktighet säkerställas på ett övergripande sätt."

Minna Laitila, landskaps- och vårdreformen i Södra Österbotten

<http://docplayer.fi/70435487-Yhteinen-ete-la-pohjanmaa-asukkaat-mukana-uudistuksessa.html>

FÄRDPLAN FÖR SAMARBETET MED ORGANISATIONER I EGENTLIGA FINLAND

I Egentliga Finland har intressen mellan olika aktörer identifierats och resurser har förenats i syfte att uppnå de uppsatta målen. I en diskussion mellan cirka 80 föreningar i Egentliga Finland identifierades de utvecklingsvägar, mål och åtgärder som föreslås i färdplanen för samarbetet med organisationer i Egentliga Finland. I arbetet stärks verksamhetsbetingelserna för organisationer och dessutom skapas nya möjligheter till samarbete mellan organisationer, kommuner och landskap. Arbetet med färdplanen ingår i arbetet med landskapsstrategin och partnerskapsforum i Egentliga Finland. Färdplanen offentliggörs hösten 2018.

Organisationerna i Egentliga Finland har valt följande fyra teman som prioriteringar i arbetet med färdplanen: föreningstjänster, organisationer som lär sig tillsammans, partnerskap som överskrider sektorgränserna och organisationer som är starka tillsammans.

"Särskilt kamratlärande, kamratutbildning och verksamhetsbedömning som ingår i den andra prioriteringen är teman som vi har stora förväntningar på i Egentliga Finland. För att utveckla dem har vi inlett diskussion om modellen A2A, Association-to-association. Den bärande tanken är att organisationer inte enbart är tjänsteproducenter för sina medlemmar, offentliga aktörer eller företag, utan även för varandra."

Tauno Linkoranta, byaombud, Egentliga Finlands Byar rf

DELAKTIGHETSSPEL

är ett brädspele där deltagarna tar del av olika metoder som stärker invånarnas delaktighet. Utgångspunkten i spelet är att göra upp en gemensam plan för vilka delaktighetsmetoder som ska tillämpas inom ett utvalt utvecklingsområde och med vem och enligt vilket tidschema. Spelet hjälper också till att göra upp planen. Spelet är i första hand avsett för de ansvariga för kommunernas och landskapens verksamheter.

Spelet har tagits fram av Finlands Kommunförbund utifrån Helsingfors stads delaktighetsspel. I utvecklingen och testningen av spelet deltog företrädare för Mäntsälä kommun, Esbo stad och Tammerfors stad samt landskapsberedarna i Södra Karelen. Spelet kan laddas ned avgiftsfritt från Kommunförbundets webbplats, och spelarna svarar själva för tryckningen av spelet och anskaffningen av kompletterande material. www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/demokratia-ja-hallinto/demokratia-ja-osallisuus/kuntalaisten-osallistuminen/osallisuuspeleli

3 Kontaktytor mellan landskap, kommuner och organisationer

Landskapsreformen medför en ny förvaltningsnivå. Omfördelningen av uppgifterna och förpliktelserna påverkar den framtida kommunens roll och samarbetet mellan olika aktörer betydligt. På flera områden skapas kontaktytor, som är nya uppgifter med gemensamt ansvar. Dessutom förändras det finansiella underlaget för den kommunala verksamheten samt den kommunala demokratin, kommunledningen och personalens uppgifter. De traditionella verksamhets- och arbetsmetoderna fungerar inte nödvändigtvis längre på det sätt som man har vant sig vid. Det är dags att ta fram nya metoder för kontaktytor.

Främjandet av kommuninvånarnas välfärd är fortfarande den viktigaste uppgiften för kommunen, och den blir allt starkare. När landskapen tar över social- och hälsovårdstjänsterna har kommunerna möjlighet att satsa på både välfärden och bildnings-, delaktighets-, samfunds-, närings-, sysselsättnings-, livsmiljö-, utvecklar- och partnerrollen.

Organisationer med i främjandet av hälsa och välfärd

Civilsamhällesorganisationer har alltid varit viktiga partner till kommunerna i främjandet av välfärd och hälsa och det förebyggande arbetet. Kommuner och organisationer har gemensamma mål och målgrupper. Vid sidan av främjandet av välfärd och hälsa har kommuner, landskap och organisationer kontaktytor till exempel inom stödtjänster, elevvård, upprätthållande av sysselsättningen, planläggning, byggande, kollektivtrafik, integration, livskraftsverksamhet, boendetjänster och samarbete med organisationer. Dessutom har de gemensamma frågor inom området delaktighet och ledning.

Kommuner och organisationer är också strategiska partner. Organisationer beaktas i kommunala strategier, och flera kommuner och landskap har gjort upp särskilda strategier för organisationer. I den framtida kommunen och det nya landskapet har organisationer mycket att ge i diskussionerna om utveckling och organisering av tjänster till exempel genom partnerskapsbord. Organisationer kan stödja kommunen och landskapet genom sakkännedom om det egna verksamhetsfältet och bland annat i att involvera och samråda med invånare.

Kommunen och landskapet ska diskutera finansieringen av organisationer och komma överens om vilka understöd kommunen respektive landskapet svarar för. Det är också bra att besluta om vilka medel kommunen ska använda för att bistå organisationer och vilket organ som samordnar understöden. Ur ekonomisk synvinkel har samarbetet mellan förvaltningen och organisationsfältet en stor betydelse. Enligt Juhani Laasanens utredning (2011) ger varje euro som investeras i organisations- och frivilligverksamhet en insats på sex euro i samhällsekonomin. Det är bra att kommunerna och landskapen, vid sidan av social- och hälsovårdsorganisationerna, är medvetna om bland annat vilka effekter kultur-, bildnings-, ungdoms- och idrottsorganisationerna har på välfärden.

De verksamhetsbidrag som har beviljats lokala organisationer, och rätten att använda landskapets och kommunens lokaler, är framåtriktade beslut. Verksamheten i civilsamhällesorganisationer skapar samhörighet, delaktighet och förtroende i kommunen och landskapet.

”Via delaktighets- och sammanslutningsdelegationen kan organisationerna påverka stadens beslut.”

Välfärd skapas i samarbete

När föreningarna i vår stad hörde om den lokala delegationen för organisationsärenden blev de genast intresserade av verksamheten. Vi bildade den lokala delegationen för organisationsärenden i Outokumpu i januari 2017. Som tjänsteinnehavare är jag sekreterare och stadens kontaktperson för föreningar i Okujane.

I stadens organisationsstruktur hörs delegationens röst i delaktighets- och sammanslutningsdelegationen som delegationen inom sina medlemmar väljer en representant till. Vårt val att inte binda delegationen till stadens organisation är medvetet. Vi vill poängtera att verksamheten är organisationernas egen verksamhet och att staden inte bestämmer om den.

Under vårt första verksamhetsår var vi aktiva. Vi ordnade bland annat flera offentliga debatter och utbildningstillfällen. Vår största ansträngning var ett kvällssamkväm för nya invånare i Outokumpu. Till samkvämet inbjöd vi per personligt brev alla som hade flyttat till Outokumpu de senaste två åren, för att höra om organisationernas och kommunens verksamheter och bekanta sig med varandra.

Jag anser att delegationens nätverksliknande och smidiga verksamhet och länkarna mellan staden, organisationerna och den lokala delegationen för organisationsärenden i landskapet (maakunta-JANE) har skapat nya samarbetsformer som främjar invånarnas välfärd. I den framtida kommunen är partnerskap ännu viktigare. Den lokala delegationen för organisationsärenden är en struktur som möjliggör ett förtroligt partnerskap mellan kommunen och kommuninvånarna.

Jukka-Pekka Lähti
Utvecklingsdirektör,
välfärdssamordnare, Outokumpu stad

www.outokummunkaupunki.fi/okujane

Frågor som kan användas som stöd vid beredningen:

- På vilket sätt skapas välfungerande samarbetskanaler och partnerskap mellan kommuner, organisationer och landskap?
- På vilket sätt avtalas gemensamma mål för alla?
- På vilket sätt avtalas interaktiva samarbetsrutiner och verksamhetsätt?
- Vilka avtal ingås om olika frågor?

REGIONALT FRÄMJANDE AV IDENTITET OCH DEMOKRATI

LANDSKAPETS IDENTITET

Kultur- och utbildningsorganisationer Barn- och ungdomsföreningar
Pensionärsföreningar Hembygdsföreningar
Bya- och invånarföreningar Leader-grupper

PÅVERKANSORGAN OCH INVÅNARNAS FRIVILLIGA VERKSAMHET

Bya- och invånarföreningar Invandrar- och mångkulturella föreningar
Finsk-, svensk-, same- och teckenspråkiga organisationer
Föreningar för ungdomar, pensionärer och personer med funktionsnedsättning
Romska organisationer Social- och hälsovårdsföreningar
Idrotts- och motionsföreningar
Övriga nätverk och grupperingar (även i sociala medier)

STÖD INVÅNARNAS OCH EN UTVECKLING

OMRÅDESUTVECKLING

TILLVÄXTTJÄNSTER, OMRÅDESUTVECKLING

Företagarföreningar Leader-grupper
Kultur-, utbildnings- och social- och hälsovårdsföreningar
Föreningar och "servicepunkter" för arbetslösa Vålgörehetsföreningar
Samhälleliga företag och andelslag

LANDSBYGD OCH UTVECKLING

Leader-grupper ProAgria Skogsvårdsföreningar MTK, lantbrukssällskap
Marthaförbundet, Maa- ja kotitalousnaiset Ungdomsföreningar, 4H
Företagarföreningar Bya- och egnahemsföreningar Jaktföreningar

UTVECKLING AV SAMSERVICEKONTOREN, ÄRENDEHANTERINGSTJÄNSTER

Social- och hälsovårdsföreningar Pensionärsföreningar
Samhälleliga företag och andelslag Rådgivnings- och serviceorganisationer
Barn- och ungdomsföreningar MTK, skogsvårdsföreningar
Leader-grupper ProAgria

Källor: Finlands kommunförbund, projektet Kirkonkylät palvelukeskuksina (Kyrkobyar som servicecentra) och Sakke – Pohjois-Savon järjestöyhteistyön kehittämishanke (Sakke – projektet för utveckling av samarbetet med organisationer i Norra Savolax) i tillämpliga delar

ANISATIONSVERKSAMHETEN ENS UPPGIFTER

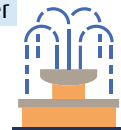
SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRD SAMT SÄKERHET

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRD

- Social- och hälsovårdsföreningar
- Idrotts- och motionsföreningar
- Bya- och invånarföreningar
- Barn- och ungdomsföreningar
- Pensionärsföreningar
- Utbildnings- och kulturorganisationer
- Samhälleliga företag och andelslag

RÄDDNINGSVÄSENDET

- VaPePa / FRK
- SPEK
- Jaktvårdsföreningar
- Ungdomsföreningar
- Utbildningsorganisationer
- Försvarsorganisationer
- Jaktföreningar

FÖR VÄLBEFINNANDE BALANSERAD AV REGIONEN

UTVECKLING AV LIVSMILJÖN

TRAFIK

- Vägdelarlag/-andelslag
- Säkerhetsorganisationer
- Bya- och invånarföreningar
- Barn- och ungdomsföreningar
- Företagarföreningar
- Utbildningsorganisationer

VÅRD AV KULTURMILJÖN

- Marthaförbundet, Maa- ja kotitalousnaiset
- Hembygds-, bya- och invånarföreningar
- Fiskelag, skogsvårdsföreningar
- MTK, lantbrukssällskap
- Jakt- och fiskeföreningar
- Natur- och miljöorganisationer

MILJÖ, NATUR OCH VATTENFÖRSÖRJNING

- Natur- och miljöorganisationer
- Lantbrukssällskap
- Marthaförbundet, Maa- ja kotitalousnaiset
- Fiskelag
- Utbildningsorganisationer
- Jakt- och fiskeföreningar
- Hembygds-, bya- och invånarföreningar

DEN FRAMTIDA KOMMUNENS ROLLER I FÖRHÅLLANDE TILL ORGANISATIONSVERKSAMHETEN

1. BILDNINGSRÖLL

- Understöd för föreningar

2. VÄLFÄRDSROLL

- Samarbete mellan experter på välfärdstjänster mellan kommunen och landskapet
- Samarbete och partnerskap mellan kommunen, föreningar, företag och församlingar
- Möjliggör och samordnar välfärdsverksamhet

3. DELAKTIGHETS- OCH SAMFUNDSROLL

- Ungdomsfullmäktige, äldreråd, råd för personer med funktionsnedsättning och delegationer för mångkulturella frågor
- Skapa mötesplatser
- Hjälpa samarbetet mellan kommuninvånare
- Skapa en lokal samhörighet

4. NÄRINGS- OCH SYSSELSÄTTNINGSRÖLL

- Integration av invandrare
- Förebyggande av marginalisering
- Sysselsättningsprojekt och verkstäder för unga och långtidsarbetslösa

5. LIVSMILJÖROLL

- Stärka samhörighetsstrukturer
- Underlätta utnyttjandet av stadsmiljön och en gemensam användning av byggnader

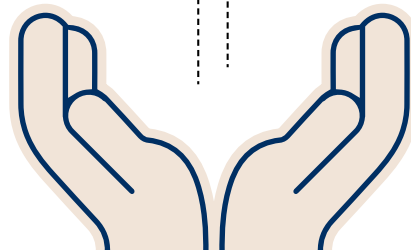
6. SJÄLVSTYRELSEROLL

- Gemensamma frågor och kontaktytor
- Mötesplatser
- Gemensamma aktiviteter

7. UTVECKLAR- OCH PARTNERROLL

- Partnerskap med företag, föreningar, läroanstalter och andra sammanslutningar
- Diskussions-, aktörs-, rums-, planerings-, utvecklings-, service- eller budgetpartnerskap

Källa: Finlands Kommunförbund i tillämpliga delar

Verksamhetsmodeller och exempel för arbetet i kontaktytor

PARTNERSKAPSBORD

Ett partnerskapsbord är en delaktighets- och utvecklingsstruktur där kommunen möter lokala invånare och aktörer som partner. Partnerskapsbordet sammanträder på kallelse av kommunen för att diskutera vissa teman, till exempel utveckling av tjänster för en viss befolkningsgrupp. En viktig princip för arbetet är att deltagarna är jämlika. Vem som helst kan lyfta fram idéer, önskemål, bekymmer eller behov som har samband med temat. Lösningar söks genom diskussion och med respekt för olika synpunkter. Parterna kommer gemensamt överens om verksamhetsprinciper, mål och praktiska arrangemang för arbetet när verksamhet inleds.

<https://www.innokyla.fi/web/malli4900889>

LOKAL DELEGATION FÖR ORGANISATIONSÄRENDE (PAIKALLIS-JANE)

En lokal delegation för organisationsärenden stärker resurserna och samarbetet i lokala föreningar och för diskussioner med kommunen genom att ta upp föreningarnas åsikter i kommunens utvecklingsverksamhet. Den är ett exempel på hur kommunen kan ta med organisationer för att identifiera och diskutera olika frågor. Lokala föreningar finns nära individers vardag. I dialogen mellan den lokala delegationen och landskapets delegation för organisationsärenden förmedlas landskapsorganisationernas åsikter även till påverkans- och utvecklingsarbetet på landskapsnivå. Verksamheten i form av en lokal delegation för organisationsärenden har utvecklats i Norra Karelen.

”Den lokala delegationen för organisationsärenden i Outokumpu, dvs. Okujane, har sammanfört föreningar, lyft fram föreningarnas resurser och skapat ett forum för staden och föreningarnas gemensamma verksamhet.”

Leena Vähäkoski, ordförande för den lokala delegationen för organisationsärenden i Outokumpu

www.jelli.fi/jane

NÄTVERK AV VÄLFÄRDSSAMORDNARE

Ett nätverk av välfärdssamordnare är ett samarbetsnätverk som består av kommunernas välfärdssamordnare och som sammanträder regelbundet. Målet för nätverket i Birkaland är till exempel att minska välfärds- och hälsoskillnaderna mellan olika befolkningsgrupper genom att främja ett tväradministrativt välfärds- och hälsofrämjande samarbete i landskapet och kommunerna. Kamratnätverket bildades 2012 och har sina rötter i Kaste-projektarbetet. I nätverket deltar alla kommuner i regionen. Via deras tväradministrativa välfärdsgrupper har organisationer och kommuninvånare även möjlighet att delta i beslutsprocessen.

”I dag finns det tväradministrativa välfärdsgrupper och välfärdssamordnare i varje kommun i Birkaland. På så sätt ingår bland annat de prioriteringar som fastställs i kommunernas lagstadgade välfärdsberättelser i ekonomi- och verksamhetsplaneringen inom kommunernas olika sektorer. Välfärdssamordnarnas arbete blir ännu viktigare i kommunernas och det nya landskapets och andra aktörers arbete i kontaktytorna. Jag hoppas att de resurser som behövs i arbetet ska säkerställas.”

Maarit Varjonen-Toivonen, överläkare i Birkalands sjukvårdsdistrikt, ordförande för nätverket

ORGANISATIONERNAS ERFARENHETSKUNSKAP TILL VÄLFÄRDSBERÄTTELSE

Uleåborgs stad och SOSTE Finlands social och hälsa rf har i samarbete tagit fram en modell för hur kommuner kan samla erfarenhetskunskap av social- och hälsovårdsorganisationer för sina välfärdsberättelser. Erfarenhetskunskap ger kommunernas välfärdsberättelser ett betydande kvalitativt mervärde och kan utnyttjas vid sidan av annan välfärdsinformation i beslutsprocessen. Modellen finns beskriven på Innobyen och kan framöver tillämpas i landskapen.

<https://www.innokyla.fi/web/malli3077425>

OLKA – STÖD FÖR PATIENTER

På flera av sjukhusen inom Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt betjänas patienterna av Patientstödet OLKA, som har byggts i samarbete mellan den specialiserade sjukvården och olika organisationer. Patienter och deras anhöriga får på en gång information om långtidssjukdomar och patientföreningarnas verksamhet på ett och samma ställe. Dessutom kan de utan brådska diskutera exempelvis en anpassning till sjukdom med frivilliga som är utbildade i kamrattöd, och få handledning av yrkesutbildad hälso- och sjukvårdspersonal. Personalen på sjukhuset kan också utnyttja olika organisationers kunskap. OLKA har skapats utgående från den specialiserade sjukvårdens och patientorganisationernas gemensamma vilja att nå insjuknade och deras anhöriga när information och stöd behövs mest, dvs. genast på sjukhuset.

www.hus.fi/potilaalle/potilastukipiste-olka/

FAMILJECENTRUM

Ett familjecentrum är ett nätverk av närservice för barn och familjer. I nätverket kan familjer få stöd i den egna vardagsmiljön lätt och i rätt tid. Familjecentrum samlar ihop och samordnar offentliga välfärdstjänster, organisationers och församlingars verksamheter och privata aktörers tjänster för att kunna ge barn och familjer övergripande hjälp. Den kommunala sektorn och den

tredje sektorn har lång erfarenhet av samarbete i form av familjecentrum och den erfarenheten ger en god grund för familjecentrum i landskap.

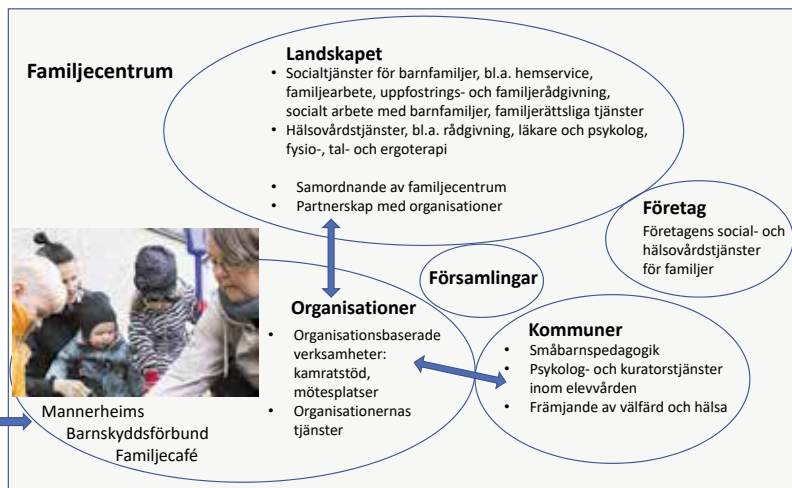
I ett familjecentrum ingår en mötesplats som är öppen för alla. Mannerheims Barnskyddsförbunds föreningar driver närmare 650 familjecaféer, som är en etablerad del av nätverket av mötesplatser. Familjecaféerna hjälper familjer att bekanta sig med andra familjer i en motsvarande livssituation, och ger kamrattöd och möjligheter till frivillig verksamhet. Caféerna drivs med frivilliga resurser och deras verksamhet planeras tillsammans med besökarna <https://www.mll.fi/kumppaneille/maakuntayhteistyö/perhekeskus-yhdistävana-raken-teena/>

SERVICE FÖR UNGA

Även efter landskapsreformen hör följande fortfarande till kommunernas lagstadgade uppgifter: ungdomsarbete och ungdomspolitik, ett styrnings- och servicenätverk för unga och stöd för ungas deltagande och hörande av unga (ungdomslag 1285/2016). Det krävs nära samarbete mellan kommuner, landskap och olika aktörer för att målen för ungdomsarbetet ska kunna uppnås. Verkstäder för unga, uppsökande ungdomsarbete och Navigatorn-verksamheten är exempel på sådana former av ungdoms-

Familjecafé som en del av familjecentrum

arbete som landskap och kommuner ska kunna utföra i kontaktytor. Tjänster kan också produceras regionalt i samarbete mellan kommunerna eller så kan kommunen köpa tjänster av andra aktörer på ungdomsområdet.

En verkstad för unga är en sammanslutning för unga under 29 år. I sammanslutningen stärks ungas färdigheter genom träning och arbetsverksamhet att söka jobb eller till utbildning, och dessutom stöds unga i att hantera vardagen och stärka sina sociala färdigheter. På verkstaden placeras unga till exempel i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, arbetsprövning, lönesubventionerat arbete eller en stödperiod för studier. Verkstäderna har en betydande roll i att främja välfärd och hälsa, som är en gemensam uppgift för kommunerna och landskapen. I verkstadsverksamheten är det viktigt att de sektorsövergripande tjänster som klienterna behöver integreras genom samarbete mellan kommuner och landskap. I Finland finns det över 200 verkstäder för unga och en fjärdedel av verkstäderna drivs av olika organisationer och stiftelser. I verkstadsverksamheten deltar cirka 15 000 unga per år (statistik 2016). Verkstadsverksamheten är effektiv: 3/4 av unga hittar en positiv riktning i livet efter perioden på en verkstad och över 90 procent av dem som deltagit i träningen anser sig ha blivit socialt starkare. Bestämmelser om verkstadsverksamhet för unga och uppsökande ungdomsarbete finns i ungdomslagen. Det är frivilligt för kommunerna att ordna verkstadsverksamhet och uppsökande ungdomsarbete.

Uppsökande ungdomsarbete är specialungdomsarbete vars syfte är att vara närvarande bland unga och ge dem möjlighet till en trygg och förtroendefull vuxenkontakt. Inom det uppsökande ungdomsarbetet söker man tillsammans med unga lösningar på svårigheter och frågor som de har och hjälper den unga att nå de tjänster han eller hon behöver. Det uppsökande arbetets primära funktion är att hjälpa sådana unga under 29 år som inte studerar eller befinner sig på arbetsmarknaden eller som behöver stöd att få tillgång till de tjänster dessa behöver. Det uppsökande ungdomsarbetet erbjuder den unga stöd i ett tidigt skede, om den unga själv vill ta emot stödet. Uppsökande ungdomsarbete kan ordnas av en kommun eller av flera kommuner tillsammans. Kommunen kan ordna uppsökande ungdomsarbete också genom

att skaffa tjänster hos en sammanslutning som producerar tjänster för unga. I detta fall ansvarar kommunen för att de tjänster som den har skaffat ordnas på det sätt som avses i ungdomslagen. År 2017 kontaktade det uppsökande ungdomsarbetet cirka 26 000 unga, och drygt 18 000 av dessa inledde arbetet tillsammans med en ungdomsarbetare.

Navigatorn-verksamheten med låg tröskel har etablerat sig snabbt och det lönar sig att vidareutveckla dess verksamhet. Byströmin talo i Uleåborg och Olkkari i S:t Michel är goda exempel på rådgivnings-, informations- och handledningstjänster bakom en enda dörr.

<http://ohjaamot.fi/etusivu>

FRÄMJANDE AV KULTURELL VÄLFÄRD

Vid landskaps- och vårdreformen har kommunerna fortfarande huvudansvar för kulturverksamheten. I hälso- och välfärdsfrämjande konst- och kulturverksamhet är det dock viktigt att sörja för samarbetet och samordnandet mellan landskap, anordnare och producenter av social- och hälsovårdstjänster, kommuner, organisationer och företag. Konst- och kulturverksamhet som främjar välfärd och hälsa stöder en högkvalitativ vård och stärker välfärden. Landskapen och kommunerna har ansvar för att ta in välfärds- och hälsofrämjande konst- och kulturverksamhet i strategierna och i de handlingar som styr verksamheten.

<http://alueuudistus.fi/soteuudistus/hyvinvoinin-edistaminen>

Pirkanmaan kulttuurifoorumi (Kulturforum för Birkaland)

Birkalands förbund, NTM-centralen i Birkaland och Centret för konstfrämjande/Birkaland inrättade ett kulturforum för Birkaland 2017. År 2018 ordnas flera kulturforum där temat är främjande av kulturell välfärd, ansvarsområden och arbetsfördelning. Målet för processen är att tillsammans göra upp en genomförbar färdplan för hur arbetet inom kulturell välfärd på olika kontaktytor ska fördelas i Birkaland till följd av landskaps- och vårdreformen. Till processen inbjuds en omfattande representation från olika sektorer (särskilt konstsektorn, kultursektorn, social- och hälsovården och välfärdsbranschen) och aktörsnivåer (regionala aktörer, kommuner och organisationer)

”Det krävs ett långsiktigt arbete och resurser för att motionens roll ska bli starkare inom hälso- och sjukvården.”

Motions- och livsstilsrådgivning som en del av landskapets servicekedja

Jag är ordförande för arbetsgruppen ”servicekedjor inom idrott och motion” vid beredningen av landskaps- och vårdreformen. För tillfället bygger vi upp en modell för handledning i livsstilsfrågor och en servicebricka. Vårt mål är att skapa en verksamhetsmodell för landskapet och att för modellen fastställa en hänvisningsväg till både krävande och lättare motions- och livsstilsrådgivning.

Fysisk inaktivitet är en av de snabbast ökande faktorer som riskerar en individs hälsa och välmående. Priset på konsekvenserna av den fysiska inaktiviteten är högt. Det är viktigt att möjliggöra och sporra till motion – endast en liten del av finländarna motionerar i tillräcklig omfattning med tanke på hälsan. Vi på Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry stöder kommunerna i att planera och införa motions- och livsstilsrådgivningen och servicekedjan inom idrott och motion och i att utbilda aktörer.

Det är klart att visdomen i detta uppdrag inte bor på en enda adress. För att landskapet, kommunen och organisationerna ska kunna uppnå målen behöver de varandra. Det krävs ett långsiktigt arbete och resurser för att motionens roll ska bli starkare inom hälso- och sjukvården. Tillräckliga resurser bör garanteras för organisationer som arbetar för att främja människors välmående och hälsa, oberoende av med vilken status organisationen arbetar.

Tino-Taneli Tanttu
utvecklare av hälsomotion,
Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry

Stöd och handledning för att främja ungas delaktighet

I Mellersta Finland har samarbetet på ungdomsområdet på landskapsnivå redan i flera år bedrivits under ledning av Nuorten Keski-Suomi ry. Samarbetet har fokuserat i synnerhet på att främja möjligheter för unga att påverka och vara aktiva. Den nya landskapsförvaltningen är ett historiskt tillfälle att skapa motsvarande välfungerande strukturer och praxis för ungas deltagande och för att beakta ungas åsikter vid beslut och serviceutveckling. Ungdomsfullmäktige som inrättas i landskapen till följd av reformen behöver stöd och handledning och det är viktigt att dessa ges på ett samordnat sätt. Samtidigt är det viktigt att se till att så många unga som möjligt som befinner sig i olika livssituationer har möjlighet att påverka. Finlands Ungdomsfullmäktiges Förbund rf stöder också ungdomsfullmäktige i landskapen. Dessa erfarenheter bör utnyttjas vid byggande av verksamheter i landskapen.

Kirsi Uusitalo
sakkunnig, ungas delaktighet
Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry,
kompetenscenter för ungas delaktighet

4 Partnerskapsmodeller för landskapen

I detta kapitel presenteras modeller och exempel för byggande och stärkande av partnerskap mellan landskapet och medborgarverksamheten. Samarbetspraxisen har samlats in av organisationer i olika delar av Finland. Den omfattar också anföranden från företrädare för landskapen och organisationerna om samarbetet och partnerskapet mellan organisationerna och de offentliga aktörerna.

Denna guide innehåller endast några exempel på god praxis och förteckningen är inte heltäckande. Vid byggande av ett regionalt samarbete är det bra att utnyttja det arbete som redan har utförts i landskapet och kommunerna, och landskapets egna särdrag. De modeller och exempel som presenteras i guiden blir förhoppningsvis en källa till inspiration vid byggande av partnerskap.

ORGANISATIONSDELEGATION

är en verksamhetsmodell som främjar samarbetet mellan organisationer och mellan organisationer och offentliga aktörer. En organisationsdelegation fungerar som organisationsfältets röst och stöder integreringen av organisationsfältet i landskapets välfärdsarbete.

Delegationer är landskapets officiella delegationer. Medlemmarna företräder organisationer inom olika sektorer, bland annat idrotts-, by-, ungdoms- och kulturföreningar samt social- och hälsovårdsföreningar. Deltagare från den offentliga sektorn är företrädare för landskapsförbundet, kommunen, NTM-centralen och RFV. I landskapet organiseras verksamheten av en utsedd kontaktperson för organisationer. I samsamarbetsstrukturerna är det viktigt att beakta att organisationer av olika storlek och typ är rättvist representerade i verksamheten.

En av delegationernas viktigaste uppgifter är att stärka organisationernas och föreningarnas roll i landskapets utvecklingsarbete, nämligen att göra organisationernas verksamhet synlig, stärka organisationernas verksamhetsbeting-

elser och utveckla nya sektorsövergripande samsamarbetsformer och möjligheter att delta. Via delegationerna kan organisationer och föreningar tillsammans föra fram ärenden genom att påverka beslutsfattandet i landskapet och kommunen.

På landskapsnivå har organisationsdelegationer inrättats åtminstone i Norra Karelen (2008), Lappland (2012) och Norra Österbotten (2014). I Mellersta Finland finns Keski-Suomen Järjestöareena (Organisationsarenan i Mellersta Finland) (2008) som arbetar enligt motsvarande principer. För närvarande bereds organisationsdelegationer och olika samsamarbetsstrukturer för organisationer och landskap i bland annat Mellersta Österbotten, Södra Österbotten, Österbotten, Egentliga Finland, Norra Savolax, Birkaland och Satakunta.

Organisationsdelegationer finns också på lokal nivå. Kommunerna i Norra Karelen har verksamhet i form av en lokal delegation för organisationsärenden, Tammerfors Järjestöedustamo (Organisationsrepresentation) och Lempäälä ett sammanslutningsutskott.

”Arbetet för att säkerställa verksamhetsbetingelserna för organisationer är en garanti för demokrati.”

Genom samarbete skapas nytt

Samarbete mellan organisationer och mellan organisationer och offentliga aktörer kräver tid, uthållighet, förståelse av andra aktörers synpunkter och verksamhetssätt samt motivering av frågor om och om igen. Samarbete är inte alltid enkelt, men det är nödvändigt. Endast genom samarbete skapas nytt.

Tiden utgör en utmaning vid byggande av samarbete. Ett genuint samarbete kräver resurser som i den nuvarande omvärlden är knappa. Samarbetet försvåras även på grund av konkurrensen om finansiering. Jag anser att det inte med tanke på samarbetet finns något gott med att införa marknadsvillkor i medborgarverksamheten.

Medborgarverksamheten är mångdimensionerad. Nya former, till exempel poppappar, fungerar ett tag. Kärnan finns dock i organisationernas frivillig- och kamratverksamheter. Det krävs resurser för att ordna dem. Organisationer har en bred yrkesmässig sakkännedom och sakkännedom som bygger på erfarenhet. Organisationer är också tjänsteproducenter. Organisationer spelar en nyckelroll särskilt i att ordna tjänster för socialvårdens målgrupper. Jag anser att syftet med de projekt som förvaltas av organisationerna i synnerhet är en dialog med offentliga aktörer, det vill säga att lyfta fram människors åsikter.

Medborgaraktivisterna är ledstjärnor i framtidens kommun och det nya landskapet. De bör tackas tusen gånger för att de ger av sin tid för det gemensamma bästa. Arbetet för att säkerställa verksamhetsbetingelserna för organisationer och stärka partnerskapen är en garanti för förtroende och demokrati.

Elina Pajula
verksamhetsledare, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry

Hälsningar från aktörer

”Verksamheten har stärkt det sektoröverskridande samarbetet med organisationerna och ökat kännedomen om organisationerna i landskapets utvecklingsarbete.”

*Ilpo Tapaninen, planeringsdirektör,
Norra Österbottens förbund*

”Organisationsdelegationen ska ha högt i tak och brett mellan väggarna. Vi behöver medlemmar som är framsynta och deltagande organisationsexperter.”

*Jussi Salminen, utvecklingsdirektör, Mellersta
Österbottens social- och hälsovårdssam-
kommun Soite*

”När vi har en färdig verksamhetsstruktur är samarbetet naturligt. Arbetet har stärkt produktionen av information om organisationer och användningen av informationen i beslutsprocessen.”

*Veli-Matti Ahtiainen, organisationssamord-
nare, organisationsdelegationen i Lapland*

”Jag uppmuntrar föreningar att utveckla sitt regionala samarbete. Målet är ett win-win-win-läge vilket innebär att partnerskapet gynnar såväl klienterna, organisationerna som hela landskapet.

*Asko Peltola, beredningsdirektör för landskaps-
och vårdreformen, Södra Österbottens förbund*

”Den starka sidan med delegationen för organisationsärenden är att organisationerna är verksamma inom flera olika sektorer. Medlemmarna i delegationen är branscheexperter som är engagerade i sin uppgift.”

*Ali Giray, ordförande för delegationen för
organisationsärenden i Norra Karelen JANE*

”Jag föreslår att delaktighetsråd ska inrättas som påverkansorgan. Delaktighetsråden ska främja de verksamheter och strukturer som förebygger ensamhet, marginalisering och utanförskap och som främjar delaktighet, samhörighet och sociala möjligheter. Ett välplanerat delaktighetsråd ska tillhandahålla aktörerna i det civila samhället en väg att lyfta fram medborgarnas välfärdsunderskott och att framföra förslag till att åtgärda bristerna.”

Jorma Niemelä, SVD, docent

”Via delegationen för organisationsärenden är organisationerna med och utvecklar landskapet nu och i framtiden.”

Organisationernas aktivitet och myndigheternas öppenhet

Initiativet till delegation för organisationsärenden kom från organisationsfältet, och vi på landskapsförbundet tog det på allvar. Vi erbjuder faciliteter och en sakkunnig för verksamheten. Vi anser att det är viktigt att vi som myndigheter kan skapa olika metoder för verksamhet med olika aktörer.

Genom samarbete har vi tagit fram en mekanism för organisationsfältet att delta i utvecklingen av landskapets verksamheter, tjänster och samhörighet. Detta är en värdefull faktor för oss: via delegationen för organisationsärenden kan vi nå en stor grupp av aktörerna inom den tredje sektorn.

På konkreta sätt har vårt samarbete syns så att delegationen har medfört ett tema och konkretion för organisations- och medborgarverksamhet i landskapsprogrammet. Samarbetet har också resulterat i Miun yhistys (Min förening), ett föreningsprogram för Norra Karelen 2015–2020. Vid landskaps- och vårdreformen fungerar delegationen som ett förändringsforum för organisationer genom att involvera aktörer inom den tredje sektorn i beredningen av det nya landskapet.

Sektorsövergripande samarbete förekommer starkt i lagstiftningen. Det bedrivs med regionens resurser så att aktörerna i regionen utvecklar och genomför verksamheten själva. Delegationen för organisationsärenden är ett utmärkt exempel på detta, och ofta lyfts detta fram även utanför landskapet när vi diskuterar samarbetet mellan myndigheterna och aktörerna inom den tredje sektorn. Delegationen har kommit till och fungerar utgående från organisationernas aktivitet och myndigheternas öppenhet mot nya idéer. Via delegationen för organisationsärenden är organisationerna med och utvecklar landskapet nu och i framtiden.

Eira Varis
kehittämisjohtaja, Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto

ORGANISATIONSHUS OCH MULTISERVICE-CENTRALER

stärker och utvecklar samarbetet mellan organisationer och medborgaraktivister och mellan olika sektorer samt möjligheterna att delta och påverka. Målet för verksamheterna är att förbättra välfärden och delaktigheten hos invånarna i regionen. I olika delar av Finland finns det olika organisationslokaler och praxis som skapas från regionernas utgångspunkter. En del av bya- och föreningshusen på landsbygden fungerar som gemensamma multiservicecentraler för kommunen, organisationer och företagare. Verksamheterna finansieras i regel genom projektfinansiering och med kommunernas understöd.

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki KYT ry handleder och anvisar organisationer i landskapet i bland annat förvaltning och utveckling av föreningen samt anskaffning av finansiering. Andelslaget Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki, som är en parallell organisation till föreningen, tillhandahåller föreningar ekonomiförvaltningstjänster. Revisionsbyrå, som bedriver verksamhet med status ”samhälleligt företag”, stärker organisationssektorns färdigheter som arbetsgivare. Föreningen driver också medborgarverksamhetscentret Kansalaistoiminnakeskus Matara i Jyväskylä, en mötesplats som är öppen för alla och som tillhandahåller lokaler för organisationer. Gemenskapen i Matara består av cirka 30 aktörer. Verksamheten finansieras av STEA och Jyväskylä stad.

”Det är viktigt att det i landskapet finns en organisation som stärker och samordnar organisationernas verksamhetsbetingelser. När vi stöder organisationerna och är utvecklingspartner till dem kan vi alla tillsammans främja invånarnas sociala välfärd.”

Raili Haaki, verksamhetsledare för KYT ry och vd för KYT Tilitoimisto

www.kyt.fi

Särkisalokoti

är ett service- och aktivitetscenter för invånarna i byn Särkisalo i staden Salo. Under ett och samma tak finns lokala föreningar och stadens daghem, förskola, ungdomslokaler, bibliotek och medborgarinstitut. I huset finns också ett gym, hälsovårdarens och hemvårdens verksamhetsställe samt verksamhetslokaler för företag som tillhandahåller välfärdstjänster. Genom verksamheterna i huset stärks särskilt välfärden och delaktigheten för äldre som bor på landsbygden. Verksamheten finansieras av STEA och Salo stad.

Särkisalokoti är kommunens tidigare serviceboendeenhet som lades ned efter kommunsammanslagningen. På initiativ av aktiva bybor har huset blivit ett aktivitetscenter som tillhandahåller offentliga och privata tjänster och olika organisationers tjänster.

”Särkisalokoti är hjärtat av vår by och dess verksamhet gynnar alla parter. Ungdomsgården är till exempel öppen två gånger i veckan, och staden ansvarar för det ena passet och frivilliga för det andra passet. Det är både kostnadseffektivt och kundvänligt att tillhandahålla tjänster under ett och samma tak.”

Päivi Lindeman, verksamhetsledare

www.yhres.fi

Me-talo är en social lokal som samlar invånare i alla åldrar och aktörer i husets region för att gemensamt förbättra välfärden i bostadsområdet i fråga. Me-talo ordnar

”Verksamheten har stärkt hörandet av organisationer och inbjudan av organisationer till arbetsgrupper.”

Organisationernas gemensamma påverkansarbete

Initiativet till inrättande av en organisationsdelegation för Lappland kom från organisationssektorn. Lapplands förbund förhöll sig positivt till initiativet. Delegationen inrättades 2012.

Den nya delegationen inledde sin period i år och har 16 ordinarie föreningsmedlemmar, deras ersättare och tre sakkunnigmedlemmar. Facilitator är utvecklingschefen för Lapplands förbund. Medlemmarna företräder flera sektorer på organisationsfältet i Lappland.

Arbetsutskottet bereder delegationens möten och tillställningar samt delegationens utlåtanden och ställningstaganden. Dessutom har vi följande tre temaspecifika nätverk som har bildats utifrån organisationernas strategiarbete: ett kommunikationsnätverk, nätverk för informationsproduktion och nätverk för organisationscenter.

I år är prioriteringarna för vår verksamhet följande: landskaps- och vårdreformen, uppdatering av genomförandeplanen för landskapets organisationsstrategi och digitalisering. De företrädare som delegationen har utsett påverkar och lyfter fram organisationernas åsikter i arbetsgrupperna för de olika prioriteringarna.

Jag kan med glädje konstatera att åsikterna om organisationerna har blivit allt mer positiva genom verksamheten. Organisationerna ses allt starkare som samarbetspartner.

*Mervi Kestilä
verksamhetsledare, Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry*

bland annat avgiftsfri fritidsverksamhet, skapar utbildnings- och sysselsättningsmöjligheter och genomför försök och lösningar som skapas utgående från stadsbornas önskemål och behov. Me-talos koncept bygger på dialog med regionens invånare. Målet för verksamheterna är att minska marginaliseringen och ojämlikheten bland barn, unga och familjer. Verksamheten finansieras av stiftelsen Me-säätiö.

I Finland finns sju Me-talo på följande orter: Helsingfors, Åbo, Tammerfors, Björneborg, Villmanstrand, Kervo och Esbo. Deras verksamheter bedrivs av Fingerroosin säätiö, 09 Helsinki Human Rights, Nicehearts ry, Satakunnan Yhteisökeskus, Tammerfors stad och Mannerheims Barnskyddsförbunds Nylands distrikt.

www.mesaatio.fi

WEBBPORTALER FÖR MEDBORGARVERKSAMHET

är öppna och avgiftsfria informationskanaler för medborgare, föreningar, myndigheter och utbildningsorganisationer. Utvecklingen av portalerna utgår från att medborgarverksamheten och organisationsverksamheten görs synlig och lättillgänglig. Portalerna har omfattande innehåll och anvisar användarna till olika verksamheter och hjälper myndigheter att hänvisa kunderna till olika verksamheter. I portalerna kan landskapsberedare söka information om föreningar och deras verksamheter i den egna regionen. Landskapen och kommunerna kan också använda portaler som informationskanaler för sina kunder.

”E-tjänster är stöd och rådgivning utan tröskel. Det är viktigt att informationen finns på ett enda ställe och att kunder och anställda kan söka information när det passar dem bäst.”
Tuija Raatikainen, utvecklingsexpert, Siun sote

Toimeksi.fi är en helhetstjänst på Internet. Webbplatsen och de regionala webbtjänsterna på webbplatsen innehåller information om de välfärdsverksamheter och välfärdsmöjligheter som olika föreningar, organisationer och offentliga aktörer tillhandahåller i olika regioner

och på riksnivå samt vid behov även i andra regionala tjänster som ingår i Toimeksi.fi. Genom gränssnitt kan vissa innehåll visas i aktörernas egna webbtjänster, och detta utnyttjas i bland annat samarbetet mellan kommuner och städer.

Ur ett regionalt perspektiv är Toimeksi.fi en portal som gör det möjligt att tillhandahålla regionala webbtjänster på en gemensam plattform på ett kostnadseffektivt sätt. Systemet har byggts upp och utvecklats i ett gemensamt nätverk med beaktande av användarnas åsikter. Aktörer finns i nio landskap/regioner. Under 2018 ansluter sig två nya regionala webbtjänster till portalen.

Utvecklingen av verksamheten i nätverket Toimeksi.fi och helhetstjänsten samordnas av projektet Toimeksi 2.0, som genomförs av Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys 2016–2018. När projektet har slutförts överförs helheten till nätverket Toimeksi.fi.

LANDSKAPETS ORGANISATIONSSTRATEGI

är en gemensam långtidsplan för medborgaraktivisterna. Planen sammanfattar visionen och målen för organisationer och frivilliga aktörer i landskapet samt de konkreta åtgärderna för att uppnå de gemensamt uppsatta målen. Medborgaraktivisternas gemensamma strategiarbete gör organisationsfältet synligt och samlar ihop åsikter från organisationsfältet för att stärka samarbetet mellan organisationer och mellan organisationer, offentliga aktörer och privata aktörer samt verksamhetsbetingelserna för dessa.

En organisationsstrategi är ett arbetsverktyg som organisationer, tjänsteinnehavare, beslutsfattare och andra aktörer inom välfärdsbranschen kan använda vid utveckling av organisationsarbetet och sökning av nya samarbetsmodeller. Strategin kan också användas som underlag när samarbetsplaner och välfärdsfrämjande riktlinjer utarbetas för organisationer, landskap och kommuner som en del av landskapets och kommunernas strategier och program.

Att göra upp en strategi är en process där det är lika viktigt att bereda processen, informera om den färdiga strategin, instruera organisationer och intressenter i användning av strategin och följa upp målen för strategin som att utarbeta själva strategihandlingen. På landskapsnivå har organisationsstrategier gjorts upp i Norra Karelen, Satakunta, Södra Österbotten och Lappland.

”En tydligt beskriven, högkvalitativ, tillgänglig och sammanhängande förenings- och fritidsverksamhet i landskapet öppnar möjligheter i framtidens samhälle.”

Jaana Tuomela, Satakunnan yhteisökeskus, författare av organisationsstrategin för Satakunta

Miun yhistys – Föreningsprogrammet för Norra Karelen 2015–2020 är en viljeyttring från organisationer och föreningar i Norra Karelen om de gemensamma utvecklingsområdena 2015–2020. Programmet specificerar målen i Norra Karelens landskapsförbunds landskapsprogram POKAT vad gäller organisationer.

Föreningsprogrammet inleddes av delegationen för organisationsärenden i Norra Karelen JANE och den ansvariga genomföraren är Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys. Arbetet utfördes i form av ett separat projekt i en process som börjar nedifrån och fortsätter uppåt. Föreningarna i landskapet deltog i programmet genom öppna Miun yhistys-verkstäder på 15 orter, organisationsnätverkens diskussioner och e-enkäter. Tankar och innehåll för föreningsprogrammet inlämnades av 438 personer och 310 föreningar i Norra Karelen. Genomförandet av programmet följdes upp av delegationen för organisationsärenden i Norra Karelen JANE.

”Föreningsprogrammet samlar lokala aktörer till ett gemensamt utvecklingsarbete, till att fastställa gemensamma mål, och tar upp föreningarnas åsikter till offentlig diskussion. Föreningsprogrammet för Norra Karelen är en del av landskapsförbundets programarbete, och programmet har betydelse för hur projektfinansieringen fördelas.”

Katja Asikainen, författare av föreningsprogrammet för Norra Karelen

Programmet Organisation 2.0: med i förändringen utgörs av 17 landskapsprojekt, där strukturer som stöder vård- och landskapsmodellen organiseras i den finländska organisationsverksamheten, och sju projekt som stöder digitaliseringen och förbättrar digitala färdigheter för medborgare. Projekten samlar organisationsverksamheter i landskapen och stärker bland annat strukturer som gör att organisationernas åsikter och sakkännedom kan utnyttjas i landskapens och kommunernas utvecklingsarbete och beslutsprocess. Programmet samordnas av SOSTE rf.

Järjestöystävällinen Pohjois-Pohjanmaa (Det organisationsvänliga Norra Österbotten) är en kampanj som syftar till att tillhandahålla kommuner, landskap, kandidater i landskapsvalet och organisationer information om hurdan en organisationsvänlig kommun och hurdan ett organisationsvänligt landskap är enligt organisationernas åsikt. På kampanjwebbplatsen finns information om och exempel på landskapets och kommunernas möjligheter att genomföra principerna om organisationsvänlighet. Kampanjen samordnas av projektet Pohjois-Pohjanmaan järjestöryhminen (Organisationsstrukturen i Norra Österbotten), som förvaltas av Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysturvayhdistys.

Ett organisationsvänligt landskap

- gör det möjligt för medborgare att aktivt delta
- identifierar och erkänner organisationer som jämlika partner
- utser en kontaktperson för organisationer och sammankallar regelbundet organisationer
- tillhandahåller avgiftsfria lokaler för organisationer
- betalar ut organisationsunderstöd
- samlar erfarenheter från medborgare och utnyttjar dem i sina tjänster
- ger medborgare information om organisationsverksamheten.

www.jarjestoystavallinen.fi

5 Tips till beredarna

KOMIHÅGLISTA SOM STÖD VID BEREDNINGEN

Säkerställ ett gott samarbete mellan ditt landskap eller din kommun och organisationerna!

1. Ta del av organisations- och medborgarverksamheten i ditt landskap och område och av de befintliga samarbetsstrukturerna mellan organisationer och landskapet/kommunen. Organisationer kan stöda dig till exempel i att involvera och höra invånare, samla in information och utveckla tjänster.
2. Skapa samarbetsstrukturer mellan landskapet och organisationsfältet. Genom strukturerna kan du nå organisationer och invånare i landskapet och bland annat lyfta fram invånarnas åsikter i landskapets verksamhet och beslutsprocess.
3. Dra upp riktlinjer för samarbetet mellan landskap och organisationer i landskapsstrategin. När rollerna, arbetsfördelningen och reglerna är klara är samarbetet enkelt.
4. Ta fram en landskapsmodell för att biträda organisationerna. Organisationer, inbegripet deras frivilliga, ger hjälp i många livssituationer. Dessutom är det ekonomiskt rationellt att stöda dem.
5. Säkerställ att organisationernas verksamhetsbetingelser bevaras i förändringsskedet. Organisationer behöver bland annat landskapets och kommunernas lokaler för sina verksamheter.
6. Undersök vad som sker i andra landskap. Använd befintliga samarbetsmodeller i samarbetet.

”Organisationerna möter och hjälper dem som landskapet och andra aktörer inte har nått.”

Ett klokt landskap bildar organisationsnätverk

Vilken typ av landskap stöder ett gott liv för invånarna? Det är viktigt att gemensamt dryfta denna fråga. Att bygga ett nytt landskap kräver nya kanaler för delaktighet och påverkan. I detta arbete är landskap och organisationer naturliga partner.

I Mellersta Finland har vi redan i tio år främjat samarbetet mellan landskapet och organisationer via Organisationsarenan i Mellersta Finland. Organisationsarenan är ett fristående samarbetsorgan för organisationer i vårt landskap och lyfter fram organisationernas åsikter och synpunkter i landskapets utvecklingsarbete.

I Mellersta Finland finns det 5 300 organisationer som är med i människornas vardag genom att tillhandahålla intressanta aktiviteter och forum som invånarna kan delta i. Organisationerna möter och hjälper även dem som landskapet och andra aktörer inte har nått eller kunnat hjälpa.

Ett klokt landskap utnyttjar civilsamhällesorganisationernas kompetens och sakkunskap i sitt arbete och bildar nätverk och partnerskap som stöder detta. Vårt mål är att göra Mellersta Finland till ett ideal-landskap som främjar välfärd och hälsa i samarbete med civilsamhällesorganisationerna. Det kräver åtgärder, dvs. en intensiv dialog mellan landskapet och organisationerna, regelbundna möten och samarbete för att främja frågor.

Tapani Mattila
landskapsdirektör för Mellersta Finland, förändringsledare

Anne Astikainen
förändringsagent för organisationer, projektet
Keski-Suomen vaikuttavat järjestöt

ETT ORGANISATIONSVÄNLIGT LANDSKAP – TEST

Testa hur bra organisationsvänligheten förverkligas i ditt landskap. För varje förverkligad punkt får ni en poäng.

1. Landskapsstrategin innehåller riktlinjer för samarbetet mellan landskapet och organisationerna.
2. Civilsamhällesorganisationer deltar i planeringen av landskapets verksamhet och tjänster.
3. Landskapet har en samarbetsstruktur mellan landskapet och organisationerna.
4. Landskapet har en utsedd kontaktperson för organisationer.
5. Landskapet säkerställer tillsammans med kommunerna att organisationerna får tillräckligt stöd för verksamheten
6. Landskapet tillhandahåller avgiftsfria lokaler för organisationer.
7. Landskapet ger mångsidig information om möjligheterna till deltagande.

6–7 poäng = Grattis, ert landskap är ett organisationsvänligt landskap!

4–5 poäng = Ett gott partnerskap! På vilket sätt kan samarbetet göras mer systematiskt och resultatrikt?

1–3 poäng = Bra, samarbetet har redan startat. På vilket sätt kan samarbetet vidareutvecklas?

0 poäng = Det gäller bara att bättra sig. Nu ska ni börja från noll och skapa ett gott samarbete. Var ska ni börja?

Källor

Litteratur och regeringens propositioner

Brax, T (2018). Järjestöjen rooli maakunta- ja sote-uudistuksessa. (Föreningar i landskaps- och vårdreformen.) Utredarens rapport, Tuija Brax. Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 26/2018 Social- och hälsovårdsministeriet 2018.

Hanifi, R (2012). Sosiaalinen pääoma jakautuu epätasaisesti (Det sociala kapitalet är ojämnt fördelat). Statistikcentralen, Hyvinvointikatsaus 4/2012.

Häkkilä, K & Tourula, M (red., 2013). Järjestöt ja kunta hyvinvointia edistämässä. Näkökulmia järjestö-kuntayhteistyöhön. (Organisationer och kommuner främjar välfärden. Synvinklar på samarbetet mellan organisationer och kommuner.) SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry – SOSTE Finlands social och hälsa rf. Helsingfors 2013.

Isola A-M, Kaartinen H, Leemann L, Lääperi R, Schneider T, Valtari S & Keto-Tokoi A (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. (Vad är delaktighet? Att skapa en referensram för delaktighet.) Institutet för hälsa och välfärd, Arbetspapper 33/2017.

Justitieministeriet (2017). Mot ett autonomt och livskraftigt civilt samhälle. Verksamhetsplan för delegationen för medborgarsamhällspolitik 2017–2021. Justitieministeriets publikation 49/2017.

Laasanen, Juhani (2016). Vapaaehtoistyön kansantaloudelliset vaikutukset (Samhällsekonomiska konsekvenser av frivilligarbete). Rapport 70. Helsingfors universitet. Ruralia-institutet.

Lautiola, Hannele (2013). Kumppanuutta kotouttamisen kentillä. Esimerkkejä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyöstä kotouttamisessa. (Partnerskap inom integration. Exempel på samarbete mellan organisationer och myndigheter inom integration.)

Luukkonen J, Majoinen K & Kuopila A (red., 2016). Rajapinnoilta yhdyspintoihin - kehittämisaioite kunnan ja maakunnan yhteistyöstä.

(Från gränssnitt till kontaktytor – initiativet till utveckling av samarbetet mellan kommuner och landskap) Finlands kommunförbund 2016.

Murto J, Kaikkonen R, Pentala-Nikulainen O, Koskela T, Virtala E, Härkänen T, Koskeniemi T, Jussmäki T, Vartiainen E & Koskinen S. Alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen perustulokset 2010–2016 (Basresultat av den regionala hälso- och välfärdsundersökningen 2010–2016). Webbpublikation: www.thl.fi/ath

Patent- och registerstyrelsen (2018). Föreningar enligt ändamålsklass (huvudklasser) totalt antal, läge 18.4.2018.

RP 15/2017. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse.

RP 96/2018. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av integration

Sundquist, S & Oulasvirta, L (red. 2011). Förhandsbedömning av effekterna av kommunala beslut. Finlands kommunförbund 2011.

Valliluoto, Sari (2014). Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja esteistä (Möjligheter och hinder för frivilligverksamhet). Konkurrens- och konsumentverket.

Webbplatser

http://alueuudistus.fi/soteuudistus/hyvinvoinnin-edistaminen?p_p_id=56_INSTANCE_I7eHeBhg9vBE&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=2&_56_INSTANCE_I7eHeBhg9vBE_languageId=sv_SE

<http://alueuudistus.fi/jarjestot>

<http://alueuudistus.fi/tiekartta/tuki-osallistumiseen-ja-vaaleihin>

www.maaseutupolitiikka.fi/kumppanuus

I denna guide presenteras modeller och exempel för byggande och stärkande av partnerskap mellan landskapet och medborgarverksamheten. Den goda praxisen för och exemplen på samarbete har samlats in av civilsamhällsorganisationer och landskapsberedare i olika delar av Finland. Guiden är avsedd som stöd för tjänsteinnehavare som svarar för landskapsberedningen, delaktighets- och demokratiberedare i landskapen och kommunerna, förtroendepersoner och påverkare på landskapsnivå i organisationsfältet. Guiden har producerats i samarbete mellan Finlands Kommunförbunds projekt Invånarfokus i landskaps- och vårdreformen, delegationen för medborgarsamhällspolitik, SOSTE Finlands social och hälsa rf och Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry.

.....

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14, 00530 Helsingfors
Tfn 09 7711
foramn.efternamn@kommunforbundet.fi
www.kommunforbundet.fi
Helsingfors 2018